

הסוף לחמלה

פולה דוד

שנים האחרונות נראה, כי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מנהיג אסטרטגיה של "אדמה חרוכה" כלפי האוכ' לוסיות שעליהן הוא אמור להגן. תחת מכבסת לשון, המשתמשת בכיטיים כמו "התייעלות ופתיחות לשינוי", מועברים מיד ליד שירותי רווחה שמטרתם לסייע לילדים ולבני נוער בסיכון. דוגמה עכשווית ומכאיבה במיוחד היא גורלם של ההוסטלים של רשות חסות הנועה, הנסגרים לנגד עינינו בלי התראה, הסבר או תיאום – ומעל לכל בלי תוכנית המשך טיפול לית בעבור הנערות והנערים השוהים בהם.

קשה לאמוד את היקף הנזק האישי והמרכתי של מדיניות הרסנית זו. ואולם, מכיוון שהיא מופנית בראש ובראשונה כלפי שירותים המטפלים בנפגעי טראומה, ראוי לבחון אותה בראי הידע והניסיון המקצועי שנצבר בתחום זה. מאחורי פרקטיקת הטיפול הידועה בעולם בשם "טיפול מוכוון טראומה", עומדת תפיסת עולם וגישה מקצועית המכירה בשכיחות הגבוהה של מקרי הטראומה בחברה, במיוחד אצל אנשים הפונים לשירותי רווחה ובריאות הנפש, והמדגישה את הצורך בסביבה טיפולית לא אלימה ומכבדת, השואפת לאפשר

לסובלים מטראומה את האוטונומיה שנשללה מהם בעת שנחשפו לאירועים קשים.

הספרות המקצועית גורסת, כי ארגונים העוסקים בטיפול מוכוון בנפגעי טראומה צריכים לדאוג לעובדיהם ולהתייחס אליהם בהתאם לעקרונות שלפיהם הם נוהגים בפונים אליהם. תמיכה בעובדים וטיפוחם מבטיחים מענה מיטבי לאוכלוסייה המטופלת. לשם כך מושם דגש מיוחד על שקיפות ארגונית, תהליכי כי קבלת החלטות שיתופיים ואורור של קופות נפליקטים באופן פתוח ומכבד. עקרונות אלה אומצו על ידי ארגונים שונים בעולם.

משרד הרווחה פועל באופן הפוך. מתבקש להניח, שמשרד ממשלתי האחראי לאוכלוסיות למודות טראומה יספק הגנה וביטחון – הן לילדים ולבני הנוער השהים במסגרות שלו והן לעובדים, שמקבלים שכר נמוך מדי בעבור עבודה אינטנסיבית ושוחקת. משרד הרווחה אמור להוקיר, ולא לתקוף, את העובדים שעליהם הוא אחראי. הוא אמור לשאול איך אפשר לעזור כדי שיוכלו לעבוד טוב יותר ולהעניק לקטינים שירותים טובים יותר. בוודאי שיש מקום לפיקוח, לביקורת ולשינויים, אך השיח על מהלכים כאלה חייב להיות פתוח, שקוף, והדדי.

לדאבוננו, המשרד שאחראי לרווחתם

של אוכלוסיות בסיכון מפעיל פרקטיקות כוחניות, המשחזרות את חוויית הטראומה: קבלת מסרים באמצעות שמועות, חשיפה להשמצות שוא ופיקוח כוחני ולא שיתופי נהפכו ללחם חוקם של העובדים בארגונים המפעילים שירותים רווחה. לא פעם אני שומעת מקולגות בשדה על תחושות הדומות לאלה של אנשים שעברו טראומה: "אנחנו לא יודעים מתי יגיע תורנו", "לא דימינו שמשוהו כזה יכול לקרות בישראל", "לכו תדעו, במשרד הרווחה המכה יכולה להגיע בכל רגע".

השיח הציבורי בימינו לא תומך בחמתה. תכונות כמו נדיבות, טוב לב, אמפתיה ופירגון נתפשות כסממן לחולשה ונאיביות, והמצדדים בהן הם מושא ללעג ולבריונות. טיפול מוכוון טראומה מייצג תפיסת עולם חלופית – מיטיבה, חומלת, שיתופית והדדית – מתוך אמונה שבגישה זו טמון הפוטנציאל להבריאה את מי שסבלו מחיים קשים, ואף לשפר את פני החברה כולה. אין משרד ממשלתי הזקוק להטמעת תפישה זו יותר ממשרד הרווחה.

ד"ר דוד היא עובדת סוציאלית קלינית, ומנהלת תחום תוכניות הלימוד במכון חרוב, העוסק בהכשרת אנשי מקצוע הפוגשים בילדים נפגעי התעללות והזנחה